

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. II. Solvuntur objectiones,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

non consecutione sequatur, inquam, physica, & vere causalitatis, sed consecutione logica, & illationis, seu per modum remotionis causæ prohibentis; sicut ex remotione salis sequitur corruptio carnis, & ex subtractione columnæ casus lapidis qui ab illa sustentatur, ut in tractatu de scientia Dei fasè declaravimus: Ergo causâ extrinsecâ oblationis Dæmonum est subtractio divinæ gratiæ.

Ratio autem cur illis denegetur omnis gratia, petatur primò ex statu damnationis, quia est communis hominibus & Angelis: hic enim status habet quod sit status summæ miseriæ; status autem miseriæ exigat subtractionem omnis gratiæ.

Ad id quòd, sicut gravibus & levibus extracentrum existentibus, debetur concursus, quo moveantur in centrum, non autem quando jam sunt in centro; ita etiam creaturæ intellectuali, existentio termino, non debetur auxilium, quo moveatur ad terminum & ultimum finem: Ergo cum omne auxilium gratiæ sit de se directum ad ultimum finem, qui est Deus & beatitudo, oportet quòd status ponens creaturam extra viam, reddat illam incapacem omnis gratiæ. Unde D. Thomas loco citato, in corpore articuli ait: *Non pertinet ad rationem divinæ sapientiæ, ut ulterius Dæmonibus gratia infundatur: per quam revocentur à malo primæ aversionis, in qua immobiliter perseverant; & rationem assignat, quia non sunt in statu viatorum.*

Secundò denegatio omnis gratiæ in Dæmonibus petitur specialiter ex modo operandi Angelis conaturali: nam cum habeant immobiliter adhærescere objecto, semel per perfectam deliberationem electo, convenit ut ipsis non detur auxilium quoad revertentur à tali objecto; Deus enim communicat gratia, non destruendo naturalia, sed perficiendo, & ad modum ipsorum.

Potest etiam suaderi conclusio, ratione quam inferunt S. Doctor loco citato. *Mutatur enim, inquit, in nobis liberum arbitrium, ex causa intrinseca, & ex causa extrinseca; à seipso scilicet, & à Deo: Ergo si voluntas Dæmonum est immutabilis & oblationis in malo, hoc ex duplici causa debet provenire, intrinseca scilicet, ex parte liberi arbitrii, & extrinseca, ex parte Dei, quæ non potest esse alia, quam subtractio divinæ gratiæ. De qua loquitur Fulgentius de fide ad Petrum cap. 3. dum ait, *De Angelis hoc Deus disposuit & implevit, ut si quis eorum bonitatem voluntatis perderet, nunquam eam divino munere repararet.**

§. II.

Solvuntur objectiones.

Obijciunt in primis Adversarii contra primam conclusionem. Angeli ex Scriptura probantur aliquando reipsa mutasse suam electionem: Ergo sunt capaces ex natura sua mutandi electionem, & non invariables in voluntate semel suscepta. Consequentia patet, Antecedens probatur primò ex Danielis cap. 10. ubi habetur quòd Angelus Petrarum cultus repugnavit diu Angelo custodi Israelitarum captivorum in Assiria seu Babylone, volenti Israelitarum captivitatem solvere, quoniam videbat prodesse Israelitarum conversationem & religionem suis Persis, Attamen idem Angelus post auditam Dei voluntatem, per Michaëlem Archangelum, mutavit voluntatem, ac permittit liberari Israelitas captivos.

Secundò constat ex Scriptura, Dæmones mu-

14. tate electionem & iudicium quod prius habuerant circa mortem Christi: prius enim Diabolus, cum misit in cor Judæ ut traderet Christum Judæis, Joan. 13. diligenter mortem Christi procuravit: postea verò per uxorem Pilati, Matth. 27. suadere conatus est Pilato, ut Christum non crucifigeret.

Tertiò constat omnes Angelos qui peccaverunt, mutasse priorem voluntatem, in qua creati sunt, quamque in primo instanti habuerunt: Ergo Angeli aliquando reipsa mutarunt suam electionem, subindeque possunt etiam mutare illam electionem, quâ inordinate primùm suam excellentiam appetierunt, & peccatum commissum retractare.

Ut hoc argumentum solvatur, & prima conclusio magis explicetur, sciendum est, quòd Angelus duobus modis iudicat & eligit aliquid, scilicet perfectè sive completè, & imperfectè sive incompletè: iudicat & eligit perfectè, quando procedit ex principiis sibi evidentibus, aut certis; tunc enim procedit modo comprehensivo, attingendo in illis principiis omnes rationes quæ possunt ad hoc iudicium & violationem inducere, aut ab ea revocare: tunc verò iudicat & eligit imperfectè, quando procedit ex principiis dubiis & conjecturalibus tantùm: quia hoc ipso quòd principia non sunt firma & convincentia, iudicium etiam non potest esse firmum, nec subinde electio regulata per illud. Præterea Angelus dicitur imperfectè iudicare & eligere, quando non iudicat & eligit ex propria deliberatione & applicatione, sed ut motus & applicatus à Deo: nam iudicium completum & perfectum in Angelo viatore, in quo est positum posse facere vias suas bonas aut malas, est iudicium plene liberum, quoad specificationem, & exercitium, & ex propria voluntatis ejus applicatione procedens. Quando ergo diximus in prima conclusione, Angelum fixè & immobiliter apprehendere seu iudicare, & immutabiliter velle seu eligere, hoc non debet intelligi de quocumque iudicio & volitione illius, sed tantùm de iudicio perfectò & omnino completo, procedente ex principiis evidenter aut certò cognitis, & ex propria Angeli deliberatione & applicatione (& idem dic de volitione seu electione illius) siquidem dum iudicat & eligit imperfectè, ex quibusdam conjecturis, non potest non iudicare & velle variabiliter: quia non procedit comprehensive, sive ex principiis cognitis secundùm omnem rationem quam habent, sed secundùm aliquam solùm.

Ex hoc patet solutio ad argumentum propositum: Major enim distinguenda est, Angeli ex Scriptura probantur mutasse suam electionem, perfectam & completam, nego. Imperfectam & incompletam, concedo. Angelus enim Petrarum, quia voluntatem Dei ignorabat, nec omnium circumstantiarum & eventuum notitiam habebat, non perfectam & completam, sed dubium tantùm & conjecturalem habuit iudicium de voluntate Dei circa liberationem Iudæorum, & idèd restitit Angelo Iudæorum, donec omnia novit per revelationem. Idem cum proportionem dicendum est de iudicio, & de electione quam Diabolus habuit circa mortem Christi: cum enim Dæmon non certò sciret, quòd Christus esset verus Dei Filius, sed solùm id ex quibusdam conjecturis suspicantur, iudicium illud quod prius habuit de morte Christi procuranda, non fuit totale & completum, sed dubium & conjecturale.

unde potuit illud mutare, subindeque volitionem ex illo sequutam.

Ad tertiam probationem similiter respondetur, primam voluntatem in qua Angeli creati sunt, & quam in primo instanti habuerunt, fuisse etiam incompletam & imperfectam (& idem dic de iudicio practico eam mensurante seu regulante) non quidem ex eo quod hoc iudicium, & talis volitio ex principiis dubiis & conjecturalibus processerint, sed ex eo præcisè quod non iudicaverunt & voluerunt ex propria deliberatione & applicatione, sed ut moti & applicati à Deo: subindeque iudicium illud & electio non fuere plenè libera quoad specificationem & exercitium, sed necessaria quoad specificationem; quapropter in illis, ut supra ostendimus, peccatum esse non potuit. Talis autem non fuit prava illa electio, quæ inordinatè mali Angeli suam excellentiam primò appetere, sed fuit omnino deliberata, perfecta, & completa: unde illa est omnino fixa, immutabilis, & irrevocabilis, sicut & iudicium practicum per quod fuit regulata.

16. Dices, Diabolus experiendo pœnam damnationis, & videndo se esse subditum creaturæ corporeæ, scilicet igni, iudicat non esse sibi conveniens eligere seu appetere tanquam finem ultimum suam beatitudinem naturalem, imò videt hanc sibi esse impossibilem: Ergo modò mutavit pravum illud iudicium, quo iudicavit (virtualiter saltem & interpretativè) amandam esse beatitudinem suam naturalem, absque dependentia & subordinatione ad supernaturalem; & consequenter malam etiam mutavit electionem inde sequutam.

17. Respondeo Diabolum, experiendo pœnam damnationis, iudicare quidem specularivè, non esse sibi eligendam beatitudinem naturalem; tanquam ultimum finem, non tamen practicè & affectivè, ac proinde semper in eo perseverare iudicium practicum quod habuit quando peccavit, & malam electionem quæ ex illo sequuta est. Unde Divus Thomas quæstion. 16. de malo art. 5. ad 5. ait: *Diabolus non potest in se propriè loquendo culpam sentire, ita scilicet quod apprehendat & refugiat quasi malum culpa suum peccatum, quia hoc pertinet ad mutationem liberi arbitrii.* Et Gregorius 34. Moral. cap. 14. *Appetitur, inquit, celsitudinis, vertit in rigorem mentis, ut damnationis iam per duritiam se malè egisse non sentiat.* Bernardus item Tractatu de gradibus humilitatis, circa primum gradum superbiæ, Luciferum alloquens, hæc habet: *Sic temperat Deus in vindicta sententiam, ut si velis respicere, non neget veniam; secundum autem duritiam tuam & cor impænitens, non possis velle, & idè nec penitè carere.*

18. Obijciunt secundò quædam testimonia SS. Patrum: Damascenus enim libro 2. de fide cap. 3. definiens naturam Angeli, dicit Angelum esse liberè arbitrii semper mobilis: & paulò post loquens de Angelis beatis, dicit quod non eorum naturæ, sed gratiæ tribui debet immobilitas eorum à sua beatitudine: Atqui si essent liberè arbitrii inflexibilis, id naturæ eorum tribuendum esset: Ergo &c. Item Fulgentius lib. 1. de fide ad Petrum cap. 3. ait, *Recuperare, justitiam, divini muneris esse, non naturæ, & subdit, Si possibile esset ut humana natura, postquam à Deo aversa, bonitatem perdidit voluntatis, ex seipsa rursus eam haberet, multò possibilis hoc haberet angelica. Quæ illatio falsa esset, si ad inuisco Angelus esset in malo inflexibilis.*

A Ad primum dictum Damasceni respondeo, vel ipsum loqui de Angelo absolute ante electionem, vel de mobilitate ipsius quoad actus imperfectionis, aut, solum velle eum esse mobilem, & immobilitatem successione intellectuum, & volitionum circa diversa objecta: licet enim Angelus unus ex alio non cognoscat, potest tamen unum cognoscere post aliud.

Ad secundum respondeo non aliud verbis significari, quam Angelum non habere ex se & ex sua natura, proximè, & formaliter, quod non possit à beatitudine dimoveri; quia non potest ex seipso ad Deum ut objectum beatificum pertinere: Sed hoc debet habere à gratia, quæ naturam positivè secundum modum ipsius. Unde dupliciè causa Angelus adhæret immobiliter beatitudini quam possidet: primò scilicet ex generali ratione beatitudinis, cui competit inammutabilitas secundò ex speciali eiusdem beatitudinis ratione, quam habet ex eo quod est in tali subiecto, & pertinet ipsam secundum modum ipsius, hoc est ad adhaerendum firmiter objecto, cum plena libertate semel electo.

Ad locum Fulgentii dico, quod cum ratio & causa recuperandi bonitatem an illam magis pensari debeat ex virtute arbitrii, quam ex flexibilitate illius; idè D. Fulgentius attendens præcisè ad excessum virtutis angelicæ supra virtutem naturalem hominis, rectè dixit, quod si natura humana posset ex seipsa habere bonitatem quam perdidit, multò possibilis hoc esset naturæ angelicæ. Sicut rectè dicere possemus, quod si arundis existens in ripa fluminis, posset pertinere ad æmnia civitatibus, multò magis id posset pinus magna in eadem ripa existens: quamvis enim arundinis flexi possit versus civitatem, & pinus inflexibilis sit; ratio tamen pertingendi ad æmnia, magis pensatur ex magnitudine, in qua pinus excedit arundinem, quam ex flexibilitate, quæ soli arundini convenit.

Obijciunt tertio quidam Recentiores: Si Angelus esset ex natura sua talis conditionis, ut facta electione peccati, necessariò in illa hæteret invariabiliter, per hæc conditionem haberet ex perfectione sua, vel ex imperfectione: Primum dici non potest: quia incorrigibilitas & impotentia emendationis, non est perfectio, sed potius tantum imperfectio & miseria. Secundum etiam affirmari nequit: siquidem homo est naturæ suæ imperfectior Angelo, & tamen potest retrahere peccatum suum.

Respondeo eligendo primam partem dilemmatis: quod enim Angelus post electionem perfectam & completam, non possit à bono vel à malo resistere, oritur ex perfectione intellectus angelici, qui cum cognoscat res simplici intuitu & sine discursu, penetrando conclusiones in principis, & prædicata in subiectis, apprehendit eas intrè & immobiliter, eo modo quo nos apprehendimus prima principia: subindeque eligit invariabiliter, cum vis appetitiva in omnibus sequatur apprehensivam, & illi proportionetur, ut antea declaratum est. Unde ad probationem in contrarium dicendum est, quod licet impotentia emendationis, nullam formaliter dicat perfectionem in Angelo, eam tamen arguit, seu præsupponit, nempe modum apprehendendi res sine discursu, & comprehensivè: sicut licet potentia peccandi, nullam in se dicat perfectionem, arguit tamen & præsuppositivè illam importat: apparet enim libertatem in voluntate, & indifferentiam

judicii in intellectu, quæ sunt præcipuæ dotes ac perfectiones naturæ rationalis.

Obijciens quarto: Angelus post electionem manere plene liber: Ergo potest eam revocare, vel non continuare. Antecedens est certum: nulla enim potentia activa, per hoc quod agit, seipsam delinuit. Consequentia verò probatur: quia ut aliquis sit liber circa actum quem elicit, debet posse illum suspendere, vel elicere oppositum.

Respondeo concessio Antecedente, negando Consequentiam? Ad cuius probationem dicendum est, non esse necessarium ad hoc ut aliquis sit liber circa aliquem actum quem elicit & continuat, quod pro omnitempore & statu possit eum suspendere, & elicere oppositum, sed sufficit quod illa indifferentia habeatur in initio, quando primò electio: unde ut Angelus remaneat liber post electionem, non requiritur ut illam possit revocare, sed sufficit ut illam potuerit non habere, quando illam se determinavit.

Ex quo intelliges, tres esse libertatis gradus, secundum tres gradus naturæ intellectuales, scilicet humanæ, angelicæ, & divinæ. Primus gradus dicit indifferentiam ad elicendum & non elicendum actum, & ad revocandum vel non revocandum actum jam elicatum; & hic convenit homini, ob imperfectionem cognitionis. Secundus dicit indifferentiam ad elicendum vel non elicendum actum, non autem ad revocandum illum jam semel elicatum, & hic competit Angelis, ob perfectionem modum cognoscendi res sine discursu, & simpliciter intuitu, ut antea exposuimus. Tertius denique dicit indifferentiam, non ad elicendum actum absolute & quoad iuriam entitatem, sed solum ad determinationem actus ad quodlibet objectum, aut per modum volitionis, aut per modum nolitionis: hic gradus soli Deo convenit, ob summam ejus immutabilitatem & immutabilitatem, ut vidimus in statu de voluntate Dei, agendo de ejus libertate. Sicut ergo Deus liberrimè vult aliquod objectum, quamvis ex suppositione quod actus illius terminetur ad illud per modum volitionis, non potest hoc modo non terminari: ita etiam Angelus libere vult quod semel elegit; quamvis non potest revocare electionem, quia talis est natura libertatis ipsius.

Obijciens ultimò: Si Dæmon esset impotens ad revocandum suum peccatum, tam ab intrinseco, et natura suarum potentiarum; quam ab extrinseco, & subtractione omnis gratiæ, etiam actualis, continuatio in peccato non posset ei imputari ad culpam: Sed hoc non est dicendum: Ergo illud. Sequela Majoris probatur: quia impotentia excusat à peccato, ut communiter docent Theologi: imò ex hoc inferunt, urgente obligatione alicujus præcepti supernaturalis, Deum non posse denegare homini auxilium, saltem sufficientes, ad illud implendum, aliàs peccatum ei non posset imputari, cum nemo peccet in eo quod virtute non potest.

Respondeo negando sequelam Majoris. Ad cuius probationem dico quod impotentia excusat à peccato, quando est naturalis & involuntaria, seu electio libera electione voluntatis. Quemadmodum enim si quis, navigatione suscepta, unicum quod habeat præ manibus brevium (sine quo officium ad quod obligatur recitare non poterat) in mare projiceret, censeretur singulis diebus peccare mortaliter, quoad usque illa projectio esset retractata, quia scilicet impotentia ad recitandum

officium, ex actu aliquo libero & voluntatio proveniret: ita pariter, quamvis Dæmon sit tam ab intrinseco ex natura suarum potentiarum, quam ab extrinseco ex subtractione omnis gratiæ, impotens ad desistendum à suo primo peccato, hoc ipso tamen quod talis impotentia & inflexibilitas in malo, non provenit, neque ab extrinseco, neque ab intrinseco, nisi facta suppositione primæ electionis omnino deliberatæ, continuatio in peccato justè illi imputatur ad culpam. Solutio est D. Thomæ quæst. 16. de malo art. 5. ad 11. ubi ait: *Sicut ebrius tenetur non peccare, non quidem considerato præsentis status, sed considerata ebrietatis voluntaria causa, secundum quam imputatur ei aliquid ad culpam: ita etiam potest intelligi quod Diabolus tenetur converti ad Deum, quamvis hoc ei sit impossibile secundum præsentem statum, quia in hunc statum ex voluntaria causa devenit.*

§. III.

Corollaria notatu digna.

EX dictis inferes primò, quod si Deus Angelis longiorem viam concessisset, centum videlicet annorum, mali Angeli toto illo tempore suæ viæ mansissent in malo obstinati, non obstinatione completâ & simpliciter tali, sed incompletâ & secundum quid.

Prima pars hujus corollarii patet ex dictis: nam, ut supra ostendimus, conaturale est Angelo immobiliter adhærere objecto, quod semel omnino deliberatè & perfectè apprehendit & elegit. Secunda verò sua datur: nam ad obstinationem completam requiritur immobilitas in malo, proveniens tam ex intrinseca, quam extrinseca causa: licet autem tunc mali Angeli essent immobiles ex causa intrinseca, non tamen ex causa extrinseca: idè enim, teste D. Thomâ quæst. 18. de malo art. 5. *ex parte intrinseca immutabiles sunt, vel in bono, vel in malo post primam electionem, quia tunc finitur in eis status viatoris: At in casu de quo loquimur, non finitur in eis statim post primam electionem status viatoris; & ita dum talis status permaneret, Deus esset paratus ad eis conferendum auxilia supernaturalia: Ergo toto illo tempore mali Angeli non essent in malo completè & simpliciter obstinati, sed incompletè tantum & secundum quid.*

Inferes secundò, causam obstinationis in hominibus damnatis peti non solum ex subtractione divinæ gratiæ, sed etiam ex inflexibilitate liberi arbitrii: nam ut ait S. Thomas quæst. 24. de veritate art. 11. *Anima separata Angelo conformatur, & quantum ad modum intelligendi, & quantum ad indivisibilitatem appetitus, quæ sunt causæ obstinationis in Angelo peccante: unde per eandem rationem in anima separata obstinatio erit. In resurrectione autem corpus sequeretur anima conditionem... & ita tunc eadem obstinationis ratio manebit.* Ex quo sequitur, apprehensionem, quæ homo antequam moreretur judicabat non esse sibi conveniens penitere, aut esse summum bonum quod verè non erat, fieri post mortem immutabilem, in instanti quo incipit ejus voluntas esse obstinata, sive sit primum instans separationis à corpore, sive aliud instans. De quo vide Ferrarientem 4. cont. Gent. cap. 65.

Inferes tertio, tantam esse obstinationem Dæmonum, ut nullum opus moraliter bonum ex omni parte efficere possint, sed si aliquando efficiant aliquid opus ex genere suo moraliter bonum,